

3317

సమీక్ష

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము - 17

రాజమహేంద్రవరము 16 10-94, 1-11-94

సంచికలు 47, 48

ఈ సంచికలో రచయితలు - - వారి రచనలు

1 శ్రీ అయలార ౨ ఉపాధ్యక్షుల సభ	—	శ్రీమద్రామాయణము - మానవాళికి సందేశము
2 శ్రీ ఖండాపు మన్మథరాక్ష	—	ప్రతిదిలము
3 శ్రీ సూర్యదేవరెరవి మా	—	సంస్మరణ
4 డా॥ సుమో సాంబశివరావు	—	అర్చితై న కళానిధి - చోడిగావి కలాపం
5 శ్రీ వై. ఎ. యును	—	యక్షిగాన ప్రక్రియలో కొరంజిపాత్ర
6 శ్రీ యన్. సురునాథం	—	తెలుగుల వైద్య ఖండవాద్యల స్థానము
7 శ్రీ మెన్ను అప్పలనాయుడు	—	జానపది వాద ప్రతివాదము

1. 16 తెదీలలో ప్రచురింపబడినది.

సంవత్సర చందా రూ. 20.00 లు

6 మాసముల చందా రూ. 12.00

విడి ప్రతి రూ. 2.00

జానపద “బాలక్రీడ . కాళగజ్జె”

—యెన్ను అప్పలనాయుడు

జానపద అటలవలన చాలా ప్రయోజనాలు ఉన్నాయి ఒక విధంగా జానపద అటలు సాంఘిక ఆచారాలలో లోకిక్తిమైనవి. అటలు ఒక మనుషులలోనే కాదు సకలప్రాణులలో ఏదో. ఒక రూపంలో కనిపిస్తుంటాయి. అటలువలన దేహానికి వక్కని వ్యయామాన్ని ఇవ్వడమే కాక మనసుకు ఆహ్లాదాన్ని. బుద్ధిక. కనరత్తును కూడా ఇస్తుంటాయి.

అట అన్నది అందరి మానవులలో ఉండే స్వభావాభివ్యక్తి ప్రక్రియ అని. అది అన్ని సంస్కృతుల్లో కనిపిస్తుంది అని. (రాబర్టు ఎ. జార్జెస్) విర్వచించాడు.

“చర్చి ఎం. డార్చిన్” భాషను. కళను. మతాన్ని. నిర్వచించడం కష్టం. ఎందుకంటే అవన్నీ సంక్లిష్ట స్వభావము కలవి. వయసు పెరిగే కొద్దీ, అటలో కూడా సంక్లిష్టత ఎక్కువవుతూ వస్తుంది, అడ. మగ. కలసి అడేవి ప్రత్యేకంగా అడేవి, ఇవన్నీ ఒకే విధంగా ఉంటాయి అంచేత అన్నిరకాల అటలును నిర్వచించడం కష్టమని విద్వాంసుల ఆభిప్రాయము ప్రకృతి ఎరిసరాలే అటల స్వరూపాన్ని నిర్ణయిస్తారు. పిల్లల అటల్లో భేదాన్ని చూడవచ్చు.

నేడునూరి గంగాధరింగారి కారణ నేటికి అంధావని అంతటా ఉండే అటలు సుహృద్ పంపిణీ, కొన్ని అటలను పేరు పేరు పేర్లతో అడుతానని. తెలుగుదేశం నాలుగు చెరిల తిరిగి అడే అటల పానాలను చూచి వ్రాసుకొన్న అనుభవ జ్ఞాలు. శ్రీ గంగాధరింగారు, అటలను విభజించిన తీరు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

- 1) ఇంట అడునవి, ఆరుదయట అడునవి,
- 2) ప్రియ అడునవి, పురుషులు అడునవి.

- 3) బాలికలు అడునవి, బాలలు అడునవి,
 - 4) ఎవరైనా సరే అడునవి,
 - 5) శాస్త్రాను భవం కలవి. వతురంగాదులు,
 - 6) నిషిద్ధాలు . జూదం . పేకాటాదులు.
- అలాగే

తెలుగు జానపద విజ్ఞానానికి ఎనలేని కృషిచేసిన మహానీయులు “శ్రీ నేడునూరి గంగాధరింగారు” అటల ఆవశ్యకతను గూర్చి చెప్పిన కొన్ని మాటలు.

1) కార్యభారముచేత కొంచెము అలసియుండెడ మనస్సు లకు, శరీరానికి మంచి అటలు మనశ్శరీరానికి మంచి ఉల్లాసాన్ని కలిగించి బలం నిస్తాయి.

2) ఎల్లప్పుడు ఒకేవిధమైనదే కలిగే విసుగును పోగొడతాయి

3) ప్రజలును సంఘభావులుగా సంఘటింపరుస్తాయి

4) జాతి పునరుద్ధరణకు హేతువును కలిగిస్తాయి

5) మనోవాక్కాయ కర్మలను ఏక కాలమున ప్రవృత్తి కలిగిస్తాయి.

కాళ్ళ పై అట ఆరు బయట అడే అట. ఇవి ఎక్కువగా చిన్న పిల్లల దానిలు అడే అట. దీనికి ప్రసిద్ధమైన పాట పాడటం ప్రజల్లో వినబడుతుంది.

“కాళ్ళ గజ్జె కంకాళమ్మ” అనే పాటలో వైద్య రహస్యము కనిపిస్తుంది అలాగే.

చెమ్మచెమ్మ పేరచేసి మొగ్గ మొదలైనవి.

కాళ్ళగజ్జె అటలో గజ్జెను, గజ్జకు ఎలాముడి పెట్టారో అయితే ఈపాట పాడుతున్నప్పుడు ఒక్కొక్క మాటకు ఇక్కొక్కకాలు చేతితో చట్టి తాకుతూ పోవాలి చివరికడకాలు పండినట్లు.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

సమాలోచన

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్ష పత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యాన బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

శ్రీ మద్రామాయణము - మానవాళికి సందేశము

— శ్రీ ఆయలావయుల ఉమామహేశ్వర శతకము

“చరితం రఘునాథస్య శతకోటి ప్రవిస్తరమ్
ఏకైక మక్షరం ప్రోక్తమ్ మహాపాతక నాశనమ్”

.. అనునది భారతీయుల విశ్వాసము. ప్రపంచములోని మహాతి
హాసము లన్నింటిలో అత్యంత ప్రాచుర్యము, ప్రజాదరణ
పొందినది రామాయణము. భారతదేశములోనేకాక ప్రపంచము
లోని అన్ని దేశములందును రామాయణ గాథ చిన్న చిన్న
మార్పులతో ప్రజాబాహుళ్యము లోనికి వెళ్ళియున్నది. ముఖ్య
ముగా ఆగ్నేయ ఆసియాలో దీని ప్రభావము ఎక్కువగా
మన్నది. రామాయణము ఇతిహాసముగానే గాక కావ్యముగా
కూడ భారతీయ సాహిత్యములో అద్వితీయ స్థానము నాక్ర
మించి యున్నది. వివిధ భాషలలో, వివిధ సాహిత్యరంగాలలో
రామాయణానువాదములు అనువాదాలు, అనుసరణలు, స్వతంత్ర
కావ్యాలు మరే ఇతర గ్రంథానికి లేవు. నాటి ఆదికవి వాల్మీకి
మొదలుకొని ఈ శతాబ్దపు మహాకవి విశ్వనాథ వరకు ఎంతో
మంది కవులు రామాయణ గాథను భారతీయ భాషలన్నింటి
లోను రచించినారు. ఈ విధముగా చూస్తే ప్రపంచ చరిత్రలో
మరే ఇతర గాథ ఇంతమంది కవులచేత వ్రాయబడలేదు.

“The greatness of the poet lies in his
powerful and beautiful application of

deals to life and to the question how
to live”

అని ఆర్నాల్డ్ పండితుడు మడిచినట్లు రామాయణంలో మహా
కవి వాల్మీకి సీతారామలక్ష్మణ భరతహనుమదాది పాత్రల
జీవనలక్ష్యాలను, జీవన సత్యాలను, జీవనాదర్శాలను ఎంతో
అకర్షణీయంగా చిత్రించిరనిచాడు. కావుననే రామాయణము
ఆధ్యాత్మ విదులకు ఆధ్యాత్మిక గ్రంథముగను వేదాంతులకు
వేదాంతవిలయంగాను. సాహితీ ప్రయులకు మహాకావ్యము
గను భాషింపబడుచున్నది. రామాయణములో సమస్త మానవ
జాతికి అవసరమైన, నియమాలు వియవలు విక్షేపించబడినాయి.
రాముడు కళ్యాణ గుణప్రపూర్ణుడు. సీర మహాపతివ్రత మహా
సాధివి. లక్ష్మణుడు భ్రాతృప్రేమకు ప్రతీకహనుమంతుడు సేనా,
ధర్మమునకు ప్రతిరూపము, ఈ విధముగా ప్రతిపాత్ర మనకొక
సందేశాన్ని అందిస్తుంటుంది. సీతారామాది పాత్రలు మనస్సు
నైతిక వియవలు, ఆదర్శాన్ని అందించి జీవితంలో నాటి అవశ్య
కతను తెలిపితే రావణకుంభకర్ణాది దుష్టపాత్రలు ధర్మద్యుతులై
పోయి ఎలా పతనమయింది మనకు తెలుపుతాయి. రామాయణ
ములో భారతీయ గృహస్థాశ్రమ జీవితమంతా సర్వాంగ ముంజ
రంగా పర్ణించబడినది.

గుణవంతుడు. వీర్యవంతుడు. ధర్మజ్ఞుడు. ధర్మజ్ఞుడు. కృతజ్ఞుడు. సత్యవాక్యుడు. ధృఢవ్రతుడు. ఛరిత్రకలవాడు. సర్వభూతముల యందును హితుడైనవాడు. విద్వాంసుడు. నమర్థుడు. ఏకప్రియదర్శినుడు. ఆర్మవంతుడు. శ్రోధమును జయించినవాడు. ద్యుతిమంతుడు. అనసూయకుడు. ఓజస్వీ మున ఎవరికి రోషము వచ్చినచో దేవతలకూడ భయపడుచుచో అట్టివాడు ఎవరు అని వాల్మీకి మహర్షి నాచుని అడుగగా ఆ కళ్యాణ గుణము లన్నియు ఇజ్జెకు వంశీయుడైన శ్రీరాముని యందు కలవని చెప్పెను. సామాన్యముగా గుణవంతులైన వారియందు ఏవోకొన్ని గుణములు మాత్రమే ప్రసిద్ధిములై యుండును. కాని ఒకవి యందే ఇన్ని కళ్యాణగుణములుండుట చాలా అద్భుతమైన విషయము “రామో విగ్రహవాన్ ధర్మః” అని వాల్మీకి నుడివినట్లు రాముడు మూర్తీభవించిన ధర్మ స్వరూపుడు. సర్వకాల సర్వావస్థల యందు ధర్మాన్ని పాటిస్తూ ధర్మరక్షణకే తన జీవితాన్ని అంకితం చేసిన త్యాగమూర్తి శ్రీరాముడికి ధర్మాచరణ అన్నింటిన్నా ముఖ్యమైనది.

“రక్షతా జీవలోకస్య ధర్మస్య పరిరక్షితా

రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్యచ రక్షితా”

అని శ్రీరాముడిని గురించి నాచుడు వాల్మీకితో చెబుతాడు. ఒక సందర్భములో శ్రీరాముడు సీతకు సత్యావరణమును గూర్చి చివరిస్తూ నేను నా ప్రాణములనును త్యజించుచును అగ్నిసాక్షిగా వివాహమాడిన సన్నైనా విడుచుచు నన్నే దైవంగా భావించి ఆరాధించుచున్న నా ప్రియసోదరుడు లక్ష్మణుడినైనా త్యజించుచును. కాని సత్యావరణమును మాత్రం విడువజాలనని విష్కంభంగా చెలిపెను లక్ష్మణ పరి త్యాగము మానవచరిత్రలో సుదీర్ఘ వీర నిష్ఠానిధిలో పరా కాష్ఠను చేరిన సంఘటన. రాముడికి సత్యస్వజనము రిన్న ధర్మమే ముఖ్యము. “రాజానుమతం ధర్మః”. తను రాజా ప్రజలకు ఆదర్శప్రాయుడై ఉండవలెను. అందులకే ఒక ఘారి గుడిమిండి చెరువడిన మాటలను చేగుల ద్వారా విని గర్భిణి అయిన తన అర్ధాంగిని అణ్యములకు పంపెను. పర గృహ

వాసము చేసిన భార్యను విడిపించుకొనివచ్చి కామావేశముతో ఏలుకొనుచున్నాడనే ఆపకీర్తి రాకూడదు. ప్రజలు పెదమార్గ మును బట్టి. ధర్మదూరులు. ధర్మదూషణలు కాకూడదు. ఇదియే సీతాదేవిని ఆడవులకు పంపుటలోగల అంతర్యము. అలాగే రాముడు రాజుగా సర్వాధికారిములా కలిగి ఉన్నప్పటికి తనకు ఇష్టమైనటుల ప్రవర్తించలేదు ధర్మశాస్త్రముల ననుసరించుచు నడచెను. వారి పథ సందర్భమున వారి చేసిన ప్రశ్నలకు నమాధానముగా ధర్మమును గూర్చి వివరిస్తూ ధర్మానుసారమే వారిని చంపియు జరిగినదనియు ఆ విషయమున తాము కూడ స్వతంత్రులము కామోయు. ధర్మబద్ధులమనియు తెలిపెను. రింద్రి అజ్ఞానుసారిము పదునాలుగు సంవత్సరములు అరణ్య వాసం చేసిన పితృభక్తి పరాయణుడు తన అంబువాసానికి కాలమైన పినరల్ల కైకి మీద ఇసుమంత కూడ ద్వేషభావము చూపి వారి యందు గతములో వలెనే ప్రేమాభిమానాలుగలిగి నమదృష్టి చూపిన యోగీశ్వరుడు శ్రీరాముడు కృతజ్ఞురాలిగి యుండుట శ్రీరాముని కళ్యాణ గుణములలో నొకటి సీతను రక్షించుటకై జటాయువు రావణునితో పోరాడి మరణింపగా తండ్రికివలె ఆతనికి ప్రేతకృత్యములు గావించెను అలాగే రాణవిధానంతరము ఇంద్రాది దేవతలు ప్రత్యక్షమై సీతేమి వలయు కావలయునో కోరుకొమ్మనగా తనకొక యుద్ధమున మిరించు వానరుల నందరిని బ్రతికించవలెనని కోరి తన కృతజ్ఞతను తెలుపకొనెను. శ్రీరాముని భాగ్యప్రేమ అనన్య సామాన్యమైనది. సోదరులను ఎంతగానో అభిమానించెను. లక్ష్మణుడు లేకుండా అహరిమును భుజించేవాడు కాదు. నిద్రించేవాడు కాదు. లక్ష్మణుడు యుద్ధరంగమున మూర్ఛిల్లినపుడు ఎంతోవ్యధించెను తన బహుప్రాణమయిన సోదరుడు లేని జీవితము వ్యర్థముగా భావించెను.

“శక్త్యా సీతా సమానారీ మర్త్యలోకే వివిర్వితా

నలక్ష్మణ సమోభ్రాతా సచివః సాంపరాయకః

సీత వంటి భార్యనయినా సంపాదించుకోవచ్చు. కాని లక్ష్మణుని వంటి సోదరుడిని సంపాదించుకోవటం కష్టమనిరోధిస్తాడు.

శ్రీరాముని మాతృదేశభక్తి ఈనాడుమనదేశమున కెంతయో అవసరము. యుద్ధానంతరము సువర్ణమయమైన లంకానగర సొందర్యాన్ని చూచిన లక్ష్మణుడు లంకలోనే ఉండిపోదా మనగా శ్రీరాముడు బాధతో

“అపి స్వర్ణమయి లంకా నమే లక్ష్మణ రోచసే
జనసీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్గాదపి గరీయసీ”

లక్ష్మణా లంక బంగారుమయమైనను నాకు ఇష్టమగుట లేదు. తల్లియు జన్మించిన దేశమును స్వర్గముకంటే శ్రేష్ఠమని లక్ష్మణుడికి వివరించెను.

ఉత్తమ గృహిణికి ప్రతిరూపము సీతాదేవి. సీత పరిమ పతివ్రత. సుఖముల యందేగాక కష్టముల యందుకూడ చలించక రాముని తోడిచే జీవితమని భావించి త్రికరణశుద్ధిగా రామునే ఆరాధిస్తూ పచ్చిన పుణ్యచరిత. తన అత్తమామలను కల్లదండ్రుల లాగే భావించి అభిమానించింది. తన ఛర్త అరణ్యవాసమునకు కారణమైన దళరథునిగాని. కైకిను గాని ఏ మాత్రము విందించక భర్తను అనుసరించి అరణ్యవాసము నకు వెళ్ళినది. రాముడు సీతను అడవులకు తీసికొని వెళ్ళుటకు అంగీకరించనపుడు భర్తలేని స్వర్గముకంటే ఛర్తతో అరణ్య వాస దుఃఖమే మేలనియు, పతిసేవ చేయడము, ఛర్తను అనుస రించడము సతుల ఛర్తమని తెలిపి రాముని ఒప్పిస్తుంది. అగ్ని ప్రవేశ సమయమున శ్రీరాముడు సీతను బాధించునటుల మాట్లాడినప్పటికీ తదుపరి అడవులకు పంపినప్పటికీ సీతారాముని యందు ప్రేమ. భక్తి గౌరవములను వీడలేదు. రాముడు చేయు కార్యక్రమము లన్నియు ధర్మరక్షణకే అన్ని విశ్వా సాన్ని ఆమె ఎన్నడూ వీడలేదు. కాపుననే.

“కర్మణా మనసా వాచా యథా నాతి చరాచర్యహమ్
రాఘవం సర్వభక్తజ్ఞం భామాం పాతు పాపహిః”

అనియు,

యథామే హృదయం నిత్యం నాపసర్వతి రాఘవాత్
తథాలోకస్య పాక్షేమాం సర్వతః పాతు పాపకః” అని

అగ్నిలో ప్రవేశించిన సీతను అగ్నిదేవుడు తిరిగి రాముని కప్పు గించి సీత తనకంటే పవిత్రమైనదని తెలిపి స్వీకరించ వలసి నదిగా ఆజ్ఞాపిస్తాడు.

సోదర ప్రేమకు ప్రతీక లక్ష్మణుడు. తన వ్యక్తిగత జీవితాన్ని వదలిపేసి భ్రాతృసేవలో జీవితాన్ని పునీతము చేసి కొన్న త్యాగిని. సీతారాములను తల్లదండ్రులగానే భావించి పూజించెను, తండ్రియైన దళరథుని కంటే శ్రీరామునే అమితంగా ప్రేమించేవాడు. శ్రీరాముని అడవులకు పంపుటకు కాలరామయినందులకు తండ్రిని సహితం విందించెను.

“భ్రాతా. భర్తావ, బంధుశ్చ, పితాచ మమ రాఘవాః”

అన్న లక్ష్మణుని వచనములను బట్టి శ్రీరామచంద్రునిపై అతనికి గల ప్రేమాభిమానాలు వ్యక్తమగును. లక్ష్మణునికి వదినయైన సీతాదేవిపై గల మాతృభక్తి ఎంతయో పవిత్ర మైనది. ఆరద్యమైనది, సీతాదేవి ఋష్యమూక పర్వతముపై వదలిపేసిన నగలను శ్రీరాముడు లక్ష్మణుని కిచ్చి మీ వదిన లేమో చూడమని ఆదేశించగా

“నాహం జానామి కేయూరే నాహం జానామి కుండలే

నూపురే త్వభిజానామి నిర్ఘం పాదాభివందనాత్”

అని సమాధానమిస్తాడు లక్ష్మణుడు ఎప్పుడు సీతాదేవిముఖమును చూచి ఎరుగడు. నిత్యము పాదాభివందనము చేయునపుడు అందెలను చూచి చున్నందువలన అని మాత్రము తెలియునని చెబుతాడు. ఇలాంటి సంఘటన ప్రపంచ చరిత్రలోనే అపూర్వ విషయము. లక్ష్మణుని జీవితము త్యాగపూరితము. పదునాలు గేళ్ళ వనవాసాన్ని కృతప్రాయంగా భావించి అన్నను అనున రించాడు. రాజ్యాధికారింపై గాని. రాజ్యహాగములపై గాని వ్యామోహము చూపలేదు. శ్రీరాముడు పట్టాభిషిక్తుడైన తదుపరి లక్ష్మణుని యువరాజు పదవిని స్వీకరించమని బలవంతం చేసినప్పటికీ నిరాకరించెను. “మార్వాసుడు రాముని ధర్మనము లధింపలేదనే ఆవేశముతో ఆయోధ్యా రాజ్యాన్ని. రాజనంతరిని శపించుటకు పిదపము కాగా తన వలన దేశము నాశనమగుటకు ఇష్టపడక ప్రజల సుఖకాంతులే తన పరమావధిగా భావించి

వియమోల్లంఘనశ్చేసి అతనికి శ్రీరామ దర్శనం కన్పించెను. శ్రీరాముడు తన ప్రతిజ్ఞను ఏ విధంగా నెరవేర్చాలా అని చింతిస్తుండగా లక్ష్మణుడు వెళ్ళి తనను వధించి ధర్మవృద్ధి చేయుమనియు, ప్రతిజ్ఞ పాలింపని నరులు నరకమును పొందుదురనియు తెలిపి కర్తవ్యపాలనను గురించి వివరిస్తాడు. చివరకు శ్రీరాముడు పండితులతోను, సీతికోవిదులతోను చర్చించి వారి సలహాప్రకారం లక్ష్మణునికి దేశబహష్కాంతిక్ష విధిస్తాడు. అయినప్పటికీ లక్ష్మణుడు ఏమాత్రము చింతించక రామాజ్ఞాను తలదాల్చి దేశాన్ని వదిలిపోతాడు. లక్ష్మణుని భ్రాతృభక్తి, కర్తవ్యపాలన, అకుంఠిత దీక్ష త్యాగశీలత నేటి మానవాళికంతటికీ ఆదర్శములు.

భ్రాతృభక్తికి మారుపేరు భరతుడు. “న నర్వే భ్రాతరస్తాత భవంతి భరతో నమాః అని శ్రీరామచంద్రునిచే ప్రశంసించ బడినవాడు భరతుడు. శ్రీరాముని పితృసమానునిగాను బంధువుగాను, ప్రభువుగాను దావించి పేవించి యిరిచాడు. తనతల్లి కైకేయి వలన రాజ్యపాలనావశాళము కలిగినప్పటికీ స్వీకరింపక రాముడి అరణ్యవాసమునకు కారణమైన చల్లమీద ఆవేశబడతాడు. శ్రీరాముని తిరిగే అయోధ్యకు పిలుచుకొని వచ్చుటకు చిత్రకూటమునకు పోయి అందులకు శ్రీరాముడు అంగీకరింపకపోగా ప్రాయోపవేశమున పిద్ధపడును. అప్పుడు శ్రీరామ వశిష్ఠులు భరతుని ప్రాయోపవేశం నుండి విరమింప చేస్తారు వశిష్ఠుని ఆదేశం మేరకు భరతుడు రాముని బయలు ఆయన అధికార ముద్రతో రాజ్యపాలన చేయుటకు అంగీకరించి రాముని పాదుకలను తలపై నుంచుకొని వెళ్ళి అయోధ్య గాక దగ్గరలోనున్న సందిగామలో ఇంటూ శ్రీయమపాదుకలను వింహాసనముపై నుంచి సకలభోగాలను చ్యజించి, నారబట్టలు ధరిస్తూ, నేలపై శయనిస్తూ, కందమూలాలే ఆహారంగా స్వీకరిస్తూ శ్రీరాముడు వచ్చిన పిదప అయోధ్యకు వెళ్ళి రాజ్యాన్ని శ్రీరాముని కప్పగించి సంతోషిస్తాడు. ఈనాటి సమాజమునకు భరతుని విస్వార్థత ధర్మవిష్ణు అత్యంత ఆవశ్యకములై యున్నవి.

సేవాధర్మ మన్నంతనే జ్ఞప్తికి వచ్చు షష్ఠికి హనుమంతుడు. శ్రీరామునికి ఆత్మార్పణ గావించిన సేవకు ధర్మ గుగిణ్యుడు. సవవ్యాకరణ పేత్ర, ఉత్తమ దౌత్యపేత్ర కార్యాచీకనరుడు సప్తశక్తి సంపన్నుడు. హనుమంతుని మీ కృత్యముల వలననే లంకావిజయము, సీతాలక్ష్మణ సమా

గమము, రఘువంశరక్షణ జరిగినదని శ్రీరాముడు ప్రశంసిస్తాడు. హనుమంతునికి శ్రీరాముని యెడల గల భక్తి విశ్వాసాలు అనన్యసామాన్యమైనవి లంకలో సీతకారకు అన్వేషిస్తూ ఎంతకూ సీతను కానక చింతించును, సీత జాడ తెలిపికొనకుండా వెళ్ళినచో రాముడు ఆ వార్తవిని జీవించలేడు. రాముడు లేకుండా లక్ష్మణాదులు జీవించలేరు. కావున సీతజాడ కనుగొనలేక పోయినందులకు తానే బనిపోవాలని నిర్ణయించుకుంటాడు. అలాగే యద్ధభూమిలో లక్ష్మణుడుమూర్ఛిల్లి వపుడు సంచీచి పర్వతాన్ని తీసికొనివచ్చి లక్ష్మణునికి ప్రాణదానంచేసి శ్రీరామునికి ఆనందం కలిగించెను. పైసంఘటనల ద్వారా హనుమంతునికి రామునిపై గల భక్తి, ప్రేమ, తెలియుచున్నవి. హనుమంతుని కార్యదీక్ష, ధృఢసంకల్పములు మనకిందరకూ ఆదర్శదాయకములు.

మానవుల కందరకూ ఆదర్శ మార్పిమూర్తి సుమిత్ర. తన పుత్రుడు లక్ష్మణుడు రాముని వెంట అరణ్యములకు వెళ్ళుచున్నపుడు

“రామం దశరథం విద్ధి - మాం విద్ధి జనకాత్మజం
అయోధ్యాం అటనీం విద్ధి - గచ్ఛితాత యథాగతిం”

అని అభ్యర్థించి పంపించినది. ధాముని దశరథునిగాను, సీతను తల్లి నైన యీ లాగాను అడవిని అయోధ్యగాను చూడమని ఉపదేశించిన విశాల హృదయం గల స్త్రీ సుమిత్ర.

(రామాయణములోని పాత్రలు శీలముయొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియచేయును శ్రీరామచంద్రుని కుమారుడగు కుశునకు స్వప్నమున నొక సౌందర్యరాశి కన్పించి ఆహ్వానింపగా కలలో కూడ విగ్రహము ప్రదర్శించెను.

కాశ్యంకు థే కస్యపరిగ్రహోవా
కిం వా మదధ్యాగమ కాఠిణం తే
అపక్ష్యమత్వా వశినాం రఘూదాం
మనః సతత్రీ విముఖం ప్రవృత్తిః

రఘువంశరాజులు పరశ్రీ విముఖులనియు, కలలోనైనా పరకాంతా వ్యామోహము చూపరనియు తెలుపుతాడు).

ఈ విధముగా రామాయణ పాత్రలు మనకు తల్లిదండ్రుల బిడ్డల అనుబంధాన్ని, భార్యాభర్తల సంబంధాన్ని, స్నేహ ప్రాముఖ్యాలను కర్తవ్యనిష్ఠ, ధర్మాచరిత్ర, భాగ్యభక్తి, త్యాగశీలత, నిస్వార్థత, సేవాత్మకత ఇత్యాదిగా గల ధర్మములను తెలియజేస్తాయి. ధర్మాచరిత్ర లేక ఎలనమై అస్తవ్యస్త జీవనము గడుపుచున్న ఈనాటి సమాజమునకు ధర్మాచరిత్ర నిర్విహణకు తమ జీవితములనే త్యాగముచేసిన సీతారామ లక్ష్మణాది పాత్రలు ఆదర్శములు. స్వామి వివేకానంద నుడివి నెట్లు "ఆదర్శం ఎలవాడు వేయి లప్పులు చేస్తే ఆదర్శాలు లేవాడు యాచై వేల లప్పులు చేస్తాడు" కావున ప్రతివ్యక్తి ఒక ఆదర్శాన్ని స్వీకరించి లక్ష్యాధినలో లమ జీవితములను సహజము త్యాగము చేయుటకు సిద్ధుడై 'త్యాగాత్ శాంతిః' త్యాగము వలన శాంతి లభిస్తుంది ఇందు రామాయణము మానవాళి లెదరించే ప్రముఖ సందేశము

--అయలవర్ణుల ఉమామహేశ్వర శర్మ

1.111 ఎగుప బ్రాహ్మణ వీధి,

బెన్సర్ - 518 227

కడప జిల్లా

ఉత్తమ సాహిత్యం కోసం

సమాలోచన

చదవండి! చదివించండి!!

ప్రతిబింబం

- శ్రీ ఖండాపు మన్మథరావు, ఎమ్. ఏ. ఎమ్. ఫిల్.

నా ఆలోచనల
రంగిస్తలంపై
నీ నయనానా నాట్యం చేయగా-
నీ అధరాల చిరునవ్వులు
అందియల సరిమువ్వల
సవ్వడి ---
నా హృదయం
నీ వదనాన్ని వీక్షిస్తుంది -
ఊహల పంజరంలో
నీ రూపాన్ని బంధిస్తుంది -
కాలం తన కళ్ళల్లో
నీ ప్రతిబింబాన్ని
చూపిస్తుంది -
తీరిం, ఇసుక తిన్నెల్లో
నీ సోయగాన్ని
ఓత్రిస్తుంది -
నా గొంతు
నీ వంతు గీతాన్నే
గానం చేస్తుంది -
బ్రతుకు ఆశల సౌధాన్ని
ఆకాశంలో విరికిస్తుంది -
ఎవిష్యద్వి
నా వయస్సు వెర్రిదినాన్ని
అంచనా పెసి
ఏకటాట వాసం వెదిజుతుంది.

ఖండాపు మన్మథరావు, ఎం. ఎ ఎమ్ ఫిల్.

తెలంగాణ అధ్యయన శాఖ

బెంగుళూరు విశ్వవిద్యాలయం

* బెంగుళూరు * 580 058

తెలుగుసాహిత్యంలో కవి త్రయాలు

-- శ్రీ గళ్ళా శ్రీనివాసరావు

(గత సంచిక తరువాయి)

పండితారాధ్య చరిత్రం రచించాడు. ఈయన కాలం నుండే శైవం శైవంగా మార్పుచెంది శైవులు వీరశైవులు అయినారు. ఈయన కాలంలో మత యుద్ధాలు, విద్వేషాలు పెరిగాయి

శైవ కవిత్వం భారత కవిత్వంవలె కలసి ఒకే గ్రంథం రచించకపోయిన ఒక మత వ్యాప్తికి కృషిచేశారు. మొదటి వారు తెలుగు సాహిత్యానికి మహాభారతాన్ని అందిస్తే శివకవ్రలు తెలుగు సాహిత్యంలో దేశీకులు ప్రవేశపెట్టి నూతన దోరణుకు నాంది పలికారు.

సంకీర్తన త్రయం :-

తెలుగు సాహిత్యంలో తాళ్ళపాక కవులకు ఉన్నత స్థానం ఉంది. వీరు అనేక పదములద్వారా భక్తి భావములద్వారా వైష్ణవాన్ని తెలుగు దేశానికి వ్యాప్తి చేశారు. వీరశైవులు వీర శైవానికి కృషిచేసినట్లే వైష్ణవులు వారి మత వ్యాప్తి చేయుట దేశీకులను ఉపయోగించుకొన్నారు. వీరు నామాన్య జనులకు అర్థమయ్యో కీర్తి పదములను రచించారు. అన్నమాచార్యుడు, పెద్దతిరుమలాచార్యుడు చినన్న, తిమ్మిర, తిరుమొగిళాచార్యులు విశిష్టంగా పదసాహిత్య వికాసానికి కృషి చేశారు. వీరిలో అన్నమాచార్యుడు, పెద్దతిరుమలాచార్యులు చినన్నలను సంకీర్తన త్రయంగా చెప్పుకోవచ్చు. వీరు ఒక కుటుంబంలోని వారు కావటం వీరి విశిష్టత. వీరుహాడి ఒకే గ్రంథంవలన చేయకపోయిన ఒకే మతాన్ని చేశారు వైష్ణవ మతవ్యాప్తికి తమ జీవితం అంకితం చేసి మధురభక్తితో శ్రీ వేంకటేశ్వరుని అర్చిస్తూ పేలకొంది పదములను రచించారు.

తాళ్ళపాక కవులలో ప్రథముడు అన్నమాచార్యుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి సందాకాశమున జన్మించినది (అవతరించె

నని) ప్రఖ్యాతి ఉంది. అన్నమాచార్యులు తాళ్ళపాక కవుల వంశకర్త. ఆయన జీవితమును మనవుడు ఆయన చినన్న సమ గ్రంథా ద్వీపదలో రచించాడు. ఈ అన్నమాచార్య సాళ్ళ నరసింహారాయల సమకాలీనుడు ఆయన మిత్రుడు అని ఒక ప్రచారం. ఈయన సంకీర్తనాచార్యుడు, పదకవితా పితామహుడుగా ప్రసిద్ధిచెందాడు. ఈ అన్నమయ్య బాల్యం నుండి భగవద్భక్తి పరాయణుడు ఈయన "పదనారవయేట" నుండి అడిన మాచెల్ల అమృత వాక్యం, పాడిన పాచెల్ల గానంగా అయ్యోవి. ఈయన సంస్కృతంలో, వెంకటాచలమహాత్యం పంక్తిరస లక్షణాలను రచించెను. ఈయన కవిత్వంలో మధుర భక్తిభావాలు కనిపిస్తుంటాయి. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని అర్చిస్తూ, అలివేలుమంగను కీర్తిస్తూ పదముల ద్వారా వైష్ణవమత ప్రచారం చేశాడు.

సంకీర్తన త్రయంలో రెండవవాడు పెద్దతిరుమలాచార్యులు. ఈయన అన్నమయ్యకు ఆయన రెండవభార్య అక్కమాంబకు జన్మించాడు. ఈయనకు శ్రీరామానుజ పిడ్డం స్థానాచార్యు. వేదాంతాచార్యు. కవితార్కిక కేశరి. శరణాగతి ప్రజ పంజెర అను దిరుదులు ఉన్నాయి. ఇరని పాండిత్యానికి ఇవి విదిర నాలు రండివలె తాను వైష్ణవ మత ప్రచారించేస్తూ శ్రీ వేంకటేశ్వర న్యామిపై శృంగార సంకీర్తనములు. ఆధ్యాత్మిక సంకీర్తనములు. రచించుటయోగం. వైరాగ్య పదన మాలికా గీతములను, సీసపద్య శతమును శృంగారస్పృత్తి శతకమును రేఫాకార నిర్ణయంను, శ్రీవేంకటేశ్వరదాహరణం. శృంగార దండకం సుదర్శన రగడి. చావ్రవాళమంజరి అనులఘుకృతిని, భగవద్గీత వచనం రచించాడు. ఈయన రస సంకీర్తనలను రాగిరేకులపై రచించి శుద్ధపరిచాడు. మూడవవాడు తిరువేంగళ నామి అనుపేరుగల చిరప్ప. పెద్దతిరుమలాచార్యుని కుమారుడు తిరువేంగళాచార్యుడు ఇతడు సంస్కృతాంధ్రములందు ప్రసిద్ధి చెందాడు. తన పూర్వులవలె శ్రీ వేంకటేశ్వరుని కులదైవంగా అర్చిస్తూ తన పూర్వుల బాటలోనే తను కూడా పయనించాడు. ఈయన తెలుగులో ద్వీపదకు కావ్యపిద్ధిని కలిగించి, అష్టమహాషి కల్యాణం, పరమయోగి విలాసం, ఉషా కల్యాణం, అన్నమాచార్య చరిత్రలను రచించాడు.

ద్విపద భారత కవిత్వత్రయం :-

క్రీ. శ. 1550-1800 కాలంలో తెలుగులో మరో ద్విపద భారత రచన జరిగింది. ఇందులో విచిత్రం ఏమిటంటే ఈ భారతమును భారత కవిత్వత్రయం వలె బట్టేపాటి తిమ్మయ్య. అక్షుకూరి సోమన, బాలసరస్వతి అనే మరో కవిత్వత్రయం ఆ భాగవతం రచించారు. వీరిలో తిమ్మయ్య ఆదిపర్వం మొదలు ద్రోణపర్వం వరకు ఏడుపర్వాలలో ఒక్క సభాపర్వం తప్ప తక్కిన అరింటిని రచించారు. బాల సరస్వతి ఒక్క సభాపర్వం రచించాడు. 'సోమన కర్ణపర్వం మొదలు స్వర్గారోహణ పర్వం వరకు మొత్తం 11 పద్యాలు రచించాడు, తిమ్మయ్య సంగ్రహంగా ఉపఖ్యాన రహితంగా 5 అశ్వాసాలు రచిస్తే అరణ్యపర్వమును సోమన ఉపఖ్యాన సహితంగా నర్వాంగ సుందరంగా 7 అశ్వాసాలలో తిమ్మయ్య పేరనే రచించాడు.

ఈ విధంగా తెలుగు సాహిత్యంలో ఆది కవిత్వత్రయంతో పాటు మరికొందరు కవిత్వత్రయాలు తెలుగు సాహిత్యవికాసానికి తమ వంతు భాష్యము నిర్వర్తించారు. మొదటి కవిత్వత్రయం, నన్నయ తిక్కన, ఎర్రన్నలపై ఉన్న బాధ్యత గురుతర మైంది. ఆదికావ్యప్రసాదం తెలుగు వారికి అందించుట వీరి లక్ష్యం. శైవ, వైష్ణవ కవిత్వత్రయాలు వారి మతాలను అవ్వారా సాహిత్యాన్ని ఉచ్చస్థితికి తీసుకపోవటానికి కృషిచేసారు. ఈ నాలుగు కవిత్వత్రయాలు వారి వారి ఊహలకు అనుగుణంగా సాహిత్య సేద్యం చేసారు

- గళ్ళా శ్రీనివాసరావు ఎం.ఎ.,
బి. ఎస్. ఎస్. వీధి
చిలకలూరిపేట-522616
గుంటూరు జిల్లా

సంస్మరణ

— శ్రీ సూర్యదేవర రవికుమార్

జాతిగర్వింప సాహిత్య జగతి నెవడు
వీతిచుంత ప్రభుత్వము నెరపినాడు
అరడహో! మధునాపంతుల తపసి కవి
సత్యనారాయణుడు సరస్వతి సుతుండు.
తెలుగువారల కీర్తికి తేజమెనగ
రచన గావించె నాంధ్రపురాణ కావ్య
మాధునిక పంచకావ్యాల నది ప్రపిద్య
మమృతోక్తుల ధారల కాటపట్టు.
వాద వివాదా పర్తము
లోదగులని వ్యక్తియకడు లోకాదరతన్
మేదురకీర్తి గడించెను
లేదిక మన తెలుగుదనము లేమిడి బడియెన్.
నన్నయ్యవంటి వాడని
ఎన్నిక కాబడిన కవి కి కేలా బిరుదుల్
ఎన్నిపవంజుల పుణ్య మొ
కన్నది యీ దేశమాత కడుపారంగా.
పద్య కవితా మహారథుల్ వసుధవీధ
నద్యతన తెనుభారతి యార్తి గుండె
తెలుగుపాఠక హృదయాలు తేనె ముంచ
నెవరు సృజియింప గలరట్టి కవన మిపుడు!.

- సూర్యదేవర రవికుమార్,
పశువైద్యశాల
పెదపులివర్రు - 522 256
గుంటూరుజిల్లా.

అరుదైన కళారూపం చోడిగాని కలాపం

-- డా॥ గుమ్మా సాంబశివరావు ఎం ఎ. పిహెచ్. డి.

జానపదుల వినోదం కోసం ప్రదర్శించబడే కళలు అనేకం. వాటిలో గొల్ల కలాపం, భామాకలాపం, చోడిగాని కలాపం అనేవి ప్రజలకు దాగా పరిచయమైన కళలు. అడి పాడి అభినయించడం కలాపం ముఖ్యలక్ష్యం పదార్థ అభినయ స్రావానై ప్రదర్శనానుకూలంగా సంరచించబడిన గేయ నాటకీయతలకు తెలుగులో “కలాపం కనియ” అనేది వ్యవహారంలో ఉన్న పేరు. ప్రదర్శించబడే పాత్ర యొక్క గుణ, శీల, వృత్తాదులే ఈ కలాపాలలో ప్రధానంగా పరిచయపడితాయి గేయాల అర్థాన్ని అభినయిస్తూ పోషించడం కలాప ప్రదర్శనల ముఖ్యలక్ష్యం.

కలాప రచనలో దురుష్టలుంటాయి. రెండేసి పాదాలుగల ద్విపద, మజరీ ద్విపదలు, కవికి ఉత్కృష్టత లేటగీతి కం దము, సీసము, అటవెండి, మొదలైనవి నాటకాలు ఈ కలాపాల్లో ఉంటాయి ఏకదేశాన్వయముగ నాటకాల మొత్తానికి ‘కలాపం’ అనునది వ్యవహారం ఈ విషయాని పట్టిస్తే ఉంచుకొని పీటల పాత్రల సమస్తాదుల కొగా దురదలై ప్రధానంగా కూర్చుండిన నాటకం కాదా ఈ కలాపం నాటకం కాదు ఇదే స్రవంగా “కలాపం” అంటుంది. కలాపానికి కట్ట, సమూహం, సంగ్రహం అనే అర్థాలు కూడా ఉన్నాయి భామా కలాపంతోపాటు కృష్ణకర్ణామృత స్తోత్రం దశాపతా శర్తనలు అభినయించడతాయి. ఆలాగే చోడిగాని కలాపంలో రామాయణ గాథ ఉంటుంది కలాపాల్లో కథ ఉండవలసివచ్చే తెల్ల వారే వరకూ ప్రదర్శనను కొనసాగించడా కి ఈవిధమైన కూర్పులు చేస్తారు

చోడిగాడు సోడిగాడు, సోకెగాడు అనేవి పర్యావరణాలు పింగపికి మారుపేరు చోడిగాడు చెంచునక్కి నాటకంలోని

పింగిదే ఈ చోడిగాడని కొందరి భావన. చెంచునాటకం, ఎరు కలకం అనేవి ఇలాంటి రచనల మూలమని విమర్శకుల అభిప్రాయం. ‘సోకెగాడు’ అనేపదానికి తమిళకన్నడ భాషల్లో అటవికలు అనే అర్థమున్నట్లు, రాయలసీమలో భార్యను విడిచి ఒంటరిగా తిరిగివచ్చిన వానిని ‘సోలిగాడు’ అంటారని డాక్టర్ ముట్టూరి సంగమేశం గారు (నాటకకళ మార్చి 1970) తెలిపారు. భార్యను విడిచివచ్చినవాడు అనే అర్థమే చోడిగాని కలాపంలో చక్కగాకుదురుతుంది. ‘అరవెల్లి వెంటాచార్యకవి కృతమైన చోడిగాని కలాపము’ను పరిశీలించడమే ప్రస్తుత వ్యాసోద్దేశం.

తెల్ల వారే వరకూ ప్రేక్షకులకు విసుగు విరామం లేకుండా తన హాస భావాలతో కనువిందుచేసే వీధినాటకం చోడిగాని కలాపమని చెప్పవచ్చు. ముఖం నిండాసున్నబొట్టు, బొట్టుల మధ్య నల్లమిక్కిలు, నల్లటి గుడ్డి, అంటగట్టిన తలకు ఒక పెక్కి కాకికలకుచ్చు పెట్టి మొలకు గోడపెట్టి ఒకచేతిలో మెరిసింపు తిరిగిన ‘కాంకికర్త’, గొంగళి, ఎంకా, కొంగిపిట్టని ధరిస్తూ కథనాయకుడిగా, హాస్యపాత్రగా రెండు విధాలా ప్రేక్షకులను అరిస్తాడు

ఒకచాం పింగి పింగిని ఒక ప్రక్కపై నిద్రిస్తారు, నిద్రించి ‘చిర’ పిం నికి భాగ్యవిపింపించు ఇది ఆమెను వెదికిడం, విరహం తమశృంగార చేష్టల స్పృహం, పేట, తన పింగిని తనకు చూపచు చేపుని ప్రార్థించడం, రాముణ్ణి సేనించడం, విరహార్తిలో చూలడం మొదలైనవన్నీ ప్రదర్శించబడతాయి, ఆ తర్వాత పింగి రావడం, అయితే పింగిదామెను దగ్గరకు తీసుకోక కొంత సేపు వెట్టువేయించు, ఆ తర్వాత ఇద్దరి సేవాదం, చివరకు రెండు తీరి ఆటమీద ఒకటికావడిలో కథ సుఖంరమవుచుంది తెల్లవారుతుంది. ప్రదర్శన ముగుస్తుంది.

ప్రారంభంలో దరువు - చోడిగాని వర్ణనం.

చోడిగాని జూడరే - ఎరుకల చోడిగాని జూడరే
అడదపింగిజూడ - వేడుకొంచు వచ్చినట్టి

॥చోడి॥

చోడిగావి సరివయంతో ప్రదర్శన ప్రారంభమౌతుంది.
చక్కనైన చుక్కబొట్టు - ముక్కుమీద బెట్టినే
వెక్కనముగ పంటనొక్క పొక్కర బెట్టినే - చోడి॥
కొంగపిట్ట చంకబెట్టి. గొంగళివహించెనే
రంగుమీర పురులకోల, పొంగుచుదరించెనీ ॥ చోడి॥
చంకబింకి పెట్టికప్పు. పొంకము గలిగించెనే
బింకమైన వంకకట్టే-బెదరజూపు కొనుచుపచ్చె ॥ చోడి ॥

తత్వార 'వేదనంలో' పింగిని కొగలించుకొని రతి పార
వశ్యంలో తేలియాడతాడు. కొంతసేపు విడిచినతర్వాత భార్య
కనిపించదు. వెంటనే "నుందరీ యెందు బోయితివే అని అడవి
అంతా తిరుగుతాడు చెంచు ప్రిలను తన పింగినిగూర్చి అడుగు
తాడు. అనేకవిధాలుగా పలవరిస్తాడు. పింగి ప్రత్యంగ సౌంద
ర్యాన్ని సుదీర్ఘంగా పరిస్తాడు.

"కులుకు గుబ్బలాను గ్రుమ్మి కొగలించు

వలరాజుకేళిలో వలదేల్పు నరివేణి"-జూడను చెప్పుమని
ప్రార్థిస్తాడు. శ్రీమన్నారాయణుని దళావతారాలలో స్తుతించి
పింగినగపడజేయుమని వేడుకొంటాడు. తర్వాత శ్రీరాముని
తన పింగి జూడ చెప్పుమని స్తుతిస్తాడు చంద్రుని వేడుకొని
తన పింగిని కనిపింపజేస్తే తన పొక్కరను గొంగళిని ఇస్తా
నని అశపేడితాడు చంద్రుణ్ణి వేడుకొంటున్నప్పుడు పింగి
ప్రవేశిస్తుంది. అప్పుడు వాడిద్దరికీ పవాదం ఏర్పడుతుంది. తన
మాట వినకపోతే కొరడాదెబ్బలు పడతాయంటాడు అప్పుడు
పింగి అ॥ "కొరడ దెబ్బలనుచు మరిమరి బలికేవు

తరముగాదు. నాదుదరికి రాకు

మురుపు పరుపులేని పురుషుడవేలనీ

సరసమేల పింగ చాలు పోల" అంటుంది - మాటలు

మాని ఇంటికి రమ్మని ఇంటికి రాకుండా అటూ ఇటూ
పోతే పొక్కరతో కట్టి కొడతానంటాడు. తాను వేటాడి
పిట్టల్ని పట్టితెస్తుంటే తమజాతి మర్యాదను పింగి భంగం చేస్తు

న్నది కాబట్టి కొట్టకమాననని పలుకుతాడు. తన అందానికేం
తక్కువైందని పింగడు ఇలా పలుకుతాడు. "

కం॥ పింగినను జూచితివా

అంగజూడను రూపురేఖలందున మును నా

సంగతిగని సీవిటు తిరు

గంగను న్యాయంబుగాదు గట్టుకపింగి! " అని తనఅందాన్ని
పొగడు కొంటాడు. వెంటనే పింగి అతని అందాన్ని

తే॥ "చేకువలెమండు మీసాలా. చీపికళ్ళు

చింకి తలగుడ్డ. గొంగళి చంకబెట్టి

కప్పు పొక్కర పొగపిద్ద చొప్పుజూచి

నయమే నిన్నంగజూడవన్న నవ్వరటర! "-అని అశణ్ణి
అంగజూడంచే అందరూ నవ్వుతారని పలుకుతుంది. 'అలా
అయితే సానిలా తిరుగుతావా' అంటాడు పింగడు ఆయాదేశాల
రాజకుమార్తెలకు ఎరుక చెప్పడానికి వెళ్ళినవి పింగ పలుకు
తుంది. ఆ తర్వాత ఇద్దరికీ సంవాదం జరుగుతుంది. తనతో
కచ్చగట్టి విచ్చలవిడిగా దేశాలు తిరుగుతున్నదని పింగడు
అంటాడు. "నువ్వు నాకేమి సొమ్ములా పెట్టావు నేను విర్ర
వీగడానికీ అంటుంటే అప్పుడు పింగడు.

"ఎక్కువవ్వలేదని యీ తక్కువ మాటలేల

ముక్కున కమ్మి యెక్కడిదో యీ చిక్కుదెల్పవేపింగి
"అంటాడు పింగి.

విక్కిముగ ముక్కు కమ్మి నీచిచ్చినావటరా నే

రొక్కమియ్యలేద మున్నే. రూకలా రెండు పింగి" అని
అంటుంది. పింగనికి రోషం వస్తుంది. అందుకే.

"రూకలిచ్చితిని పెద్ద కేకలేసుకోతిరిగేవు

కోకకేతగు రూకలిచ్చి కొని ఇవ్వలేదే" అని తనే రూక
లిచ్చి చీర కొనిపెట్టిన విషయాన్ని ప్రస్తావించాడు. కానీ పింగి
తాను ఆ చీర కట్టుకోలేదని చెప్పింది తనవల్ల నేరం లేదని

అంతా కల్లలాట అని ఇలాంటి కల్లలాటలను మానలేవని అంటుంది అప్పుడు పింగిడు మానలేకపోతే మనషిద్దరం ఇంటికి పోదాం రమ్మనగానే ఇద్దరూకలసి ఇంటికి వెళ్ళడంతో కథసుఖాంతమవుతుంది.

ఈ చోడిగాని కలాంబో చోడిగాని వేషంలో హాస్యం. అంటు భాగ్యకోసం వెతుకుతున్నప్పుడు కరుణం. దేవలన్ని ప్రార్థించేటప్పుడు భక్తి. విలహం తన వేటనుగూర్చిచెలిపినప్పుడు వీలం. పింగి ప్రవేశించినప్పుడు వారిద్దరూ వాదానికి దిగి నప్పుడు వారి పలుకులలో హాస్యం ప్రేక్షకులకు కనువిందు చేస్తాయి భాగ్యకు తాత్కాలికంగా దూరమైన చోడిగాని తన భాగ్యకోసం చేసే ప్రయత్నంలో చోడిగాని అభినయ చాతుర్యం స్పష్టమౌతుంది అందుకే ఈ కలాంబో చోడిగాడు కథానాయకుడుగా హాస్యపాత్రగా దర్శనమిస్తాడు పింగి పాత్ర ప్రవేశించిన తర్వాత ఈ ప్రదర్శన మరికొంత ఊపు అందుకొంటుంది. వారి సంభాషణలు ప్రేక్షకులను చిరుబుద్ధి నవ్వుస్తాయి ఈవిధంగా తెల్లవారేవరకూ ఈ ప్రదర్శన సాగినా ప్రేక్షకులకు ఏమాత్రం విసుగు జరిగింది ఈ కలాపాన్ని ప్రదర్శించేవారు శ్రీకాళహస్తిలో పాడివీధిలో, టిలపాల ప్రాంతాలలో దన్నట్లు ముట్టారి సంగిమేశంగా చెలిపారు. ఇదొక అరుదైన కళారూపం అనడం స్వభావోక్తి

-డా॥ గుమ్మా సాంబోరావు, MA Ph D

తెలుగు చెప్పి

ఆంధ్రా లయాలా కరణి

పిఠామహాశ్రీ

యక్షగాన ప్రక్రియలో కొరవంజిపాత్ర

-- శ్రీ వై. ఎ. నాయుడు (ఎం. ఫిల్.

“కొరవంజి” అనగా ఎరుకల సాని అని అర్థము “కొరవంజి” అనగా “కురవంజి” అనే రూపాంతరం కూడా గ్రామములలో కనిపిస్తోంది.

కొరవంజుల వట్టుకు గురించి సుగ్రీవ విజయ యక్షగాన వీరిలో వేటూరి భాగరత్నాశ్రీగారు ఇట్లు పేర్కొన్నారు. తొలకద్రావిడ భాషలో వెలిసిన దృశ్యరచనలు కురవంజులన జడినవి ఆంధ్రా, కర్ణాటక, ద్రావిడదేశముల అనిత్యములలో కొరవంజి లేదా, కురవంజులు నివసించు అటవికులు, చెంచులు కురవలు (కోయ) అను వారు కొరవంజులవారి (యంబో) అడునృత్యం కురవంజులనడంను కురవంజులవారి వేరు తొలుల వారి నృత్యమునకు సు విదా సృష్టి పిళ్ళియ్యలైన చిన్న చిన్న గేయరచనలను అపై కురవంజుల వారికిని కూడా పేర్కొని

రిమి కన్నుడాంధ్ర నిభండుపులండి కొరవంజి శబ్దము నకు కొరవంజులవారి అని అర్థము కలదు జంజ యనునదికలక భాష యందొక శ్రీ వాచక శబ్దమనుట ఎట్లగును

“కొరవంజి పాత్రప్రవేశము”ల యక్షగాన రచనకు కొరవంజులవారి పేరు, (ఆంధ్ర వాచకయ నానికి) - కొరవంజుల వారు దక్షిణ హిందూదేశ ద్వీపకల్పముం బను వ్యాపించు చున్న ఒక శాసనముగిరి చెగివారినియు, వారు ఓన్న ఓన్న భాషా ప్రాంతాలయందు ఉండి బచేత ఓన్న ఓన్న పేర్లతో పిలువబడు తున్నారు. దక్షిణప్రాంతములు, గొంబవలనియు, ఆంధ్రదేశ మన ఎటుకలా అనియు, వ్యవసారింపబడుచున్నారు. కొరవంజులు, ఎటుకలా, ఒకచోపరోసి వారు కనుకనే వీరిరువురు (నెటక) ఎరుక చెప్పుట వృత్తియై యున్నదనియు, వీరిరువురును గొల్ల

పురంబును కొలుతురనియు, తెలుగుదేశపు ఎఱుకుల విషయమున వృత్తివాచకమైన శబ్దమే, వారి జాతివాచకంగా చెప్పబడినది.

ఈ ఎరుకలసాని పూర్వకాలములో ఎక్కువపెండ్లుబడి సంఘములో నడపాదించుకొంది, రాజులు, రాణులు దళితుల పురములయందు ఎరుకలసానికి దర్శనమిచ్చి ఎరుక చెప్పించుకొని ఉచితవిధంగా బహుమతులిచ్చేవారు.

ఉదలపతి వ్రాసిన శుక నవ్వుతిలో ఒక కొరవంజి రాజుగారి దర్శనమునకు వస్తుంది అవిడను కవి ఇలా వర్ణించాడు.

“ఇటుకువరి గుల్బసన్నుల
యెటుకుంజెవరాలోడి ర్తి యెఱుకోయవ్వా
యెఱుకో యని రన చందల
జెఱుక ఎడింగా హజర మెలమింగదిసెన్.

కొరవంజి దివ్యాషధాలును అమ్మడం, చేతులు చూపి ఉపిష్యత్తును చెప్పడం రమదేముహూమ వల్లకో, మాటల చాపిత్కారము వలనో, పత్తియాన-హత-ధనిష్యర్తులను రన శ్రద్ధతో చెప్పగలుగుతుంది.

ఈ కొరవంజి, తెలుగు వాఙ్మయములో ప్రబంధాలతో అక్కడక్కడ కొరవంజి వర్ణనలు కనిపిస్తాయి. ఒక్కొక్క పోకనాహుయని కృతీయని చెప్పబడు పీఠాద్రవిజయము నందు అయ్యలరాజు రామపద్రకవి రచించిన రామాభ్యుదయము నందు కొరవంజియొక్క ప్రాశస్త్యము కనిబడుతుంది.

తెలుగు యక్షగాన నాటకాల్లో కొరవంజి ప్రధమస్థానము ఆక్రమించుకొని తెలుగులో యక్షగానాల పండితులూ, ఎడిత కవులూ వ్రాసారని, మహారాజులూ, దేవుళ్లూ వాటిని ఆదరించారు.

కొన్ని యక్షగానాల్లో మరి ప్రాచీనమైన వాటిలోకొరవంజి పాత్రలేదు.

తెలుగు కొరవంజిలో శవాజీ ఆస్థానకవి యగు, దిర్వాగిరిరాజుకవి రచించిన రాజమోహన కొరవంజి అనే యక్షగాన నాటకములో పింగి పింగిడు పాత్రలు మనకు కనిపిస్తున్నాయి ఈ రాజమోహన కొరవంజి ఎఱుకతప్రధానపాత్రగల యక్షగాన నాటకము. శావామహారాజు ఒకనాడు స్వారికి వెడలగా ఒక రాజకన్యక అనిని చూచి మోహించును, అనంతరం ఆమె వివాహపడుట చంద్రమలియానిలాద్యపాలింభనము, ఎఱుకతను పిలిపించుట ఆమె రాజకన్యకు శహారాజు విన్నే వరించినవి ఎరుక చెప్పుట, శుక పితాదుల దౌర్భ్యము మొదలుగున వర్ణించబడినది.

ఇందులో, రాజకన్యక విరహముతో చెంద్రున్ని నిందించడం ముందుమారుతముయవచ్చి భాషించడం చంద్ర, మన్మథ, మలయమారుతములను నిందించి చివరికి, కోకిలగిండు తుమ్మెదలును దౌర్భ్యమునకు ఎంపించి, తిరిగిరాకపోవటంతో చెలికత్తె ఎఱుకరను పిలవటం ఎఱుకరను రాజకన్యక చూచి రాజకన్యక అడిగిన ప్రశ్నకు ఎఱుకర చెప్పిన పదనము.

అమ్మమ్మ! నేను చూచినది, నీపడిగే దేశములా, స్థలములా సదులా, నగరములా, దీపులా మొదలైనవి తెలియజెప్పెదవినవే.

అంగ పం, కాశ్మీర కాంభోజ క

కొంగ మగధ పాంచాల

బంగాళ జై దర్బు పరుకకి వోనల

బప్పి చూళవ మ

కీంకీణ కేళ మాళవ నారాష్ట్ర

గిల్ల పింధు కిర్జాట

దేంకిణ పుళింద కిల్ల వరహట

వంకి కనకి గిల్లపి,

- ఇలా - ఎఱుకత చెప్పెను.

ఇంకా యక్షగానాల్లో వేషం వేసుకువచ్చే కొరవంజి మామూలు ఎరుకల సాని కాదు, ఛాతీదేవో! పార్వతీదేవో!

కొరవండి వేషం ధరించి యక్షగానాల్లో వినోదం కల్పిస్తూ, విజ్ఞానము పెదజల్లుతూ, కథను విర్విహించిన పాత్రలుకూడా ఉన్నాయి.

గోకులపాటి కూర్మనాథకవి వ్రాసిన మృత్యుంజయ విలాసములో పార్వతి శివుని గూర్చి తపస్సు చేస్తుంది శివుడు నమాదిలో ఉంటాడు, మన్మథుడు చిపోభంగముచేసి దిగ్దమై పోతాడు పార్వతిని హిమంతుడు తీసుకుపోతాడు అప్పుడు శివుడు విరిహవేదనపాలై పార్వతి చూడవలెనని శహ తహ లాడుతాడు తాను కొరవండి వేషం వేసుకొంటాడు పార్వతి దగ్గరికి వెళ్ళి ఎరుకత చెప్పుతాడు.

శివుఃశస్ప దాత్మీయ చిహ్నముల్ మాని
నవతనూ ధవళిమ నగవునఁ బూని
కర కురొంగకృతి కడగంట విలిపి
తరుణేందు కళ ఫలరటిః గీలుకొలిపి.

భామాకలాపములో ఏ విధంగా గొల్లది వేదాంతోన్యాసం చేసి ప్రేక్షకులకు విజ్ఞాన మందిస్తుందో, ఆవిధంగానే యక్షగానాల్లో కొరవండి పూర్తిగా వేదాంతోధేచేస్తుంది

అంతేకాకుండా శ్రీ సామద్రుతికం కూడా చెబుచుంది ఈ కొరవండి.

శుక్ల పక్షంబు ఎంచమి శుక్రవార
మంచితరంగ నతివల కగునుమేలు
తిరుణికి దాసలి కుచమున
పిరమగు పెంపులరు మచ్చ దీనినియన్న
వరసుడగు పుట్ట

ఈవిధంగా (ఎరుకలసావి)కొరవండి ఎన్నోపాత్రలుధరించి ఎన్నో ప్రశంసల అందుతున్నది

తెలుగులో కూడా కొరవండి నాటకాలు గలప్రజ్ఞానకొరవండి, జీవకొరవండి, ఓన్నరపులు వ్రాసిన ఎరుకల కొరవండి.

రాజమోహన కొరవంజాలు, నత్యభామకొరవండి మొదలైన గలవు

వేటూరివారు వ్రతిపాదించిన కొరవండి-యక్షగానసంబంధ వాచిమును సమర్పించిన వారిలో, చింతాదీక్షితులు, ఖరదవల్లి లక్ష్మీరంపనంగారు తూమాటి దొణప్పగార్లు ముఖ్యులు.

ఉపయుక్తిగ్రంథాలు .

ప్రజావాఙ్మయము - చింతాదీక్షితులు.

వికాలాండ్రప్రచురణాలయం విజయవాడ.

రాజమోహన కొరవండి - గిరిరాజుకవి

(యక్షిగీనములు శంజావూరు సంపాదము)

ఎరిష్కర్త G J శోమయాజి

ఆంధ్ర జానపద విజ్ఞాన R V S సుందరం.

తెలుగు యూనివర్సిటీ పబ్లికేషన్స్

శమిళ వాఙ్మయ చరిత్రము - కర్త, ము. వరదరాజన్,

అనువాదకుః తిమ్మావర్ణుల కోదండరామయ్య.

సాహిత్య అకాడమి ఢిల్లీ.

వై ఎ. నాయుడు (ఎం. ఫిల్ ఇన్వెస్టిగేషన్స్)

తెలుగు యూనివర్సిటీ హైద్రాబాదు

తెలుగు కవిత్వంలో ఖండకావ్యాల స్థానము

— యస్. గురునాథం

తెలుగు కవిత్వంలో ఖండ కావ్యాలకు ఒక ప్రత్యేక స్థానముంది. 1905-1930 ల మధ్య కాలంలో తెలుగు కవిత్వ క్షేత్రంలో ఖండకావ్యాలపంట విరివిగా పుంది ఖండకావ్యాలనగానే మనకు విశ్వనాథ సర్వనారాయణ, శాషువావంటి కవులు వ్రాసిన కావ్యాలు స్మృతి ఎవంలో మెదులుతాయి ఖండకావ్యాలు కావ్యానికి ఓన్నమయిన రూపంలో కనిపిస్తాయి దీనిలో కావ్యలక్షణాలన్ని ఉండాలన్న నియమమున్నట్లేదు. ఖండకావ్యం కావ్యవిమర్శనముతో పోల్చినపుడు చాలా సంక్షిప్తంగా ఉంట్లేదని అందుకే సాహిత్య దర్శనకారుడు “ఖండ కావ్యం థియట్ కావ్యస్వైకి దేశామ నారివః” అని నిర్ణయించాడు. ఖండకావ్యమంటే కార్యములో ఎవదేశమని అర్థం. మనం ఖండకావ్యాన్ని చిన్నకార్యమని పిలువవచ్చు

గురిజాడ ముత్యాలసరాని కాద్యుడయినట్లే ఖండకావ్యం చివరికూడా ఆద్యుడని చెప్పాలి. ఈయన చిన్మూలకం నాటకంతోపాటు ముత్యాలసరాలతో అందించిన ఖండకావ్య రచన చేశారు. ఈయన పద్యకావ్యాన్ని నవీన ఎంథాలో నవ్య చందస్సులలో నడిపించవచ్చునని సూచించి ఖండకావ్యకానికి మూలపురుషుడయ్యాడు ఈయన “సుచంద్రకావ్యం” ఖండ కావ్య రచనాపద్ధతికి మేలుబంతి.

మనం పరిశీలనా సౌకర్యార్థం ఖండ కావ్యాల్ని కొన్ని రకాలుగా వర్గీకరించటం మంచిది. ఇవి వర్ణనాత్మకాలు కథ నాత్మకాలు, ప్రచారాత్మకాలు, గేయాలు భావగీతాలని మనం ఉంగడించవచ్చు.

వర్ణనాత్మక ఖండకావ్యాలలో ఒక కవి తన మనోవేదనను రిసస్ఫూరకముగా చిత్రిస్తాడు. కవి కథనాత్మక ఖండ

కావ్యాలలో సరససుందరమైన ఒక కథను స్వీకరించి దాన్ని మనోహరమైన పద్ధతిలో సంక్షిప్తముగా కవిత్వీకరిస్తాడు. ప్రచారాత్మక ఖండకావ్యాలలో దేశభక్తిని సాంఘిక సేవను, అస్పృశ్యత నివారణమువంటి అంశాలను కావ్యవస్తువుగా స్వీకరించి పాఠకులలోకి ప్రచారవ్యాప్తి చేస్తాడు ఈ ఖండకావ్యాలను సందేశాత్మక ఖండకావ్యాలనికూడా మనం పిలువవచ్చు. అట్లే గేయ ప్రచారమైన ఖండకావ్యాలు కూడా భావకవిత్వాన్ని వ్రతీదించే ఖండకావ్యాలు కూడా మనకున్నాయి.

తెలుగులో వచ్చిన భావకవిత్వ ఖండకావ్యాలలో అద్భుతమైన కావ్య సౌందర్యం తొంగి చూస్తుంది ఈ ఖండకావ్యాలు అస్పష్టత అనివార్యమైన లందమైన భావశబ్దాలూ, కవి సంవేదన, ఆధునిక రీతి, మిళితమై హృదయాను రంజితత్వం ఉంటుంది భావకవిత్వ ఖండకావ్యాలనగానే మనకు దేవులపల్లి నృష్టి శాస్త్రిగారు స్మృతిలో మెదులుతారు. వీరి “క్రిష్ణ పక్షం” టంగు రుచి వాసనగల భావకవిత్వాఖండకావ్యము. ఆరువార వారి “ప్రవాసము” “హిర్యక” గొప్ప ఖండకావ్యాలు ఈయన ఖండకావ్యాలలో పద్యమైనా, పాటయినా కొత్తగాగసులతో రసజ్ఞున్ని రంజింప జేస్తుంది.

ఈయన తరువాత మల్లవరపు విశ్వేశ్వరరావుగారి “మధు కీల రక్షాణ కింకిణీ” అన్న ఖండకావ్యాలు తెలుగు సాహిత్యంలో అవతరించాయి. “మధుకీల” గొప్ప ఖండకావ్యమని ప్రసిద్ధి తెక్కినది. శ్రీశ్రీ “మధుకీల” ఖండకావ్యాన్ని అందమైన పద్ధతిలో తెలుగు లోకాలకి పరిచయము చేశారు.

వేదుల నత్యనారాయణశాస్త్రిగారు దీపావళి ఖండకావ్యం సంపుటివ్వారా కావ్య లోకిలోనికి సరికొత్తకాంతి తెచ్చారు. “రాక్ష” “అషాఢమేఘము” వీరి ఇతర ఖండకావ్యాలు. రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారి ఖండకావ్యాలు ఒక విశిష్ట స్థానాన్ని అలంకరిస్తాయి ఈయన “ప్రణకంకణం” “కష్ట కమల” “స్నేహలతాదేవి” “స్వప్నకుమారిము” ప్రసిద్ధమైన ఖండకావ్యాలు అబ్బూరి రామకృష్ణారావు మరొక సుప్రసిద్ధ

